

Rapport: Hållbar utveckling inom grundutbildning och utbildning på avancerad nivå vid Humanistisk fakultet 2022

Bakgrund

I Högskolelagens paragraf 5 står att "Högskolorna ska i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa". Detta perspektiv ska stärka kvaliteten i utbildning och forskning, samt bidra till en hållbar utveckling nationellt och globalt.

En viktig uppsättning verktyg för att nå ett hållbart samhälle är FNs 17 globala mål för hållbar utveckling. Här är det främsta delmål 4.7 *Utbildning för hållbar utveckling och globalt medborgarskap* som på ett generellt plan omfattar alla utbildningar, även så inom humanistisk fakultet. Senast 2030 ska alla studerande få kunskaper och färdigheter för att främja en hållbar utveckling, vilket exemplifieras med bland annat utbildning för jämställdhet, värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.¹ Därutöver finns kurser vid humanistisk fakultet som skulle kunna skriva fram mer specifika delmål i kursplanerna, exempelvis 11.4 *Skydda världens kultur- och naturarv*, 12.2 *Hållbar förvaltning och användning av naturresurser*, eller 13.3 *Öka kunskap och kapacitet för att hantera klimatförändringar* men som i nuläget inte tycks ha övervägt möjligheten att skriva fram något av de globala delmålen.

Centralt kartlägger Umeå universitet årligen hållbarhetsperspektivet inom alla utbildningsprogram. Denna rapport syftar till att fånga en bredare bild av fakultetens utbildningar, det vill säga även fristående kurser. Eftersom frågan om hållbarhetsperspektiv i utbildning började diskuteras 2019 vid Humanistisk fakultet, har frågan varit aktuell i institutionernas arbete med kursutveckling sedan dess. 2019-2022 har 18 av fakultetens lärare gått den kurs i hållbar utveckling i utbildning som anordnas av UPL, varav 12 har helt genomfört kursen, vilket borde ge genomslag i fakultetens kursutbud. I *Kvalitetssystem för utbildning* (FS 1.1-1324-18) ingår hållbarhet som ett perspektiv på kvalitet, vilket redovisas varje år i den verksamhetsberättelse och verksamhetsplan (aktivitet 6) som utbildningar vid humanistisk fakultet lämnar in i december.

Under 2020 inleddes ett arbete ur ett fakultetsgemensamt perspektiv med Humanistiska kompetenser där hållbarhetsperspektivet fungerade som en ram, *Humanistiska kompetenser – vad är det?*² Studenter och utbildningar skulle få verktyg för att bättre kunna beskriva kompetenser i allmänhet samt hur de kan bidra till en hållbar värld i synnerhet. UNESCO har tagit fram en lista på viktiga nyckelkompetenser som

¹ Delmål 4.7: Utbildning för hållbar utveckling och globalt medborgarskap

Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

<https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-4-god-utbildning-alla/> (2022-04-08)

² <https://www.umu.se/humanistisk-fakultet/utbildning/humanistiska-kompetenser--vad-ar-det/> (2023-04-13)

UMEÅ UNIVERSITET

Dnr FS 1.6.2-890-23

utbildningar på olika nivåer bör fokusera på som ett led i att uppnå målen i Agenda 2030. Nyckelkompetenser är i många fall ett bättre stöd för humaniora för att beskriva kvalifikationer än de globala målen. Inför årets rapport har webbsidornas nyckelkompetenser reviderats så att de går i linje med diskussioner vid Umeå universitet och UPLs kurs om hållbarhet i utbildning.

Som underlag till denna rapport har nya kursplaner, både programkurser och fristående kurser, inom fakultetens ram under 2022 använts. Planen är att fakultetsnämnden ska få en årlig uppföljning av det nya kursutbudet och hur det utvecklas gällande perspektivet hållbar utveckling. Förhoppningsvis kommer fakulteten som helhet kunna uppvisa progression inom området. Under 2022 inrättades 75 kursplaner inom humanistiska fakultetens ram (2021 inrättades 88 stycken). Av de 75 kurserna är två på förakademisk nivå i form av behörighetskurser till språk och ytterligare en kan inte ingå i en examen (2021 var fyra kurser på förakademisk nivå). Även om de inte ingår i en examen kan de potentiellt bidra med kompetenser för hållbar utveckling och finns därför med i underlaget.

Metod och definitioner

En genomgång har gjorts av de 75 kursplaner som inrättats under 2022 inom humanistisk fakultet egen ram. I kartläggningen, som redovisas i Bilaga 1, framgår kursernas omfattning, ifall kursen kan anses ha hållbarhet som övergripande tema på hel kurs eller i moduler, vilka av UNESCOs nyckelkompetenser som återfinns i kursplanens kursmål (FSR) och i beskrivningen i övrigt. Dessutom noteras ifall man nämner hållbarhet i kursplanen för aktuell kurs. Nyckelkompetenserna har numrerats enligt den nyckel som finns i slutet av Bilaga 1:

1. Systemtänkande
2. Förväntanskompetens/Förmåga att förutsäga framtida behov
3. Normativ kompetens
4. Strategisk kompetens
5. Samarbets- och samverkanskompetens
6. Kritiskt tänkande
7. Självkännedom och ansvarstagande
- 8 En integrerad och inkluderande problemlösningskompetens

Definitionerna och beskrivningarna av respektive kompetens, som presenteras i *Humanistiska kompetenser – vad är det?* och i Bilaga 2, har varit vägledande i kartläggningen som gjorts av två personer.³

Vanligast bland identifierade nyckelkompetenser är 1. Systemtänkande och 6. Kritiskt tänkande, ovanligast är 2. Förväntanskompetens/Förmåga att förutsäga framtida behov och 5. Samarbets- och samverkanskompetens. Det sistnämnda är kompetenser som säkert kan synliggöras i fler kursplaner. Den viktigaste nyckelkompetensen för att klara de globala målen är enligt UNESCO kompetens 8, En integrerad och inkluderande problemlösningskompetens. Den nyckelkompetensen förekommer främst i kurser som är på högre nivå, ofta avancerad nivå. Utifrån att den anses så central för att nå hållbarhetsmålen bör fler utbildningar analysera om det går att lyfta fram den mer i kurser och i kursplaner.

Kurser där hållbar utveckling är i fokus i kursen, eller nämns i beskrivningen

Av de 75 kurser som inrättades under 2022 inom Humanistisk fakultets ram bedöms 15 kurser ha någon aspekt av hållbar utveckling som fokus i hela eller delar av kursen (se bilaga 1). I sju kurser nämns hållbarhet i kursplanens beskrivande delar, även om just ordet "hållbarhet" inte alltid förekommer. Det kan istället vara begrepp som klimat och antropocen (2021 nämndes hållbarhet i nio nya kursplaner) som visar

³ Kommunikatör för utbildning och utbildningsledare vid kansliet för humaniora.

UMEÅ UNIVERSITET

Dnr FS 1.6.2-890-23

på att hållbarhet behandlas. Fem kurser har social hållbarhet i fokus, sju ekologisk/miljömässig hållbarhet och en har även inslag av ekonomisk hållbarhet (2021 hade 4 kurser social hållbarhet i fokus, 2 ekologisk/miljömässig och 1 inslag av ekonomisk hållbarhet). Nio kurser skulle dessutom kunna lyfta ett eller flera av FN:s globala delmål (2021 var det 5 kurser). Kartläggningen visar att här finns utvecklingspotential, eftersom fler kurser skulle kunna konkretisera i kursplanerna hur de förbereder studenterna för framtida utmaningar genom de nyckelkompetenser studenterna övas och prövas i. Samtidigt har antalet kurser som skulle kunna tydliggöra hur hållbar utveckling helt eller delvis är ett fokus på kursen ökat sedan 2021.

Kurser där nyckelkompetenser uttrycks i kursmålen (FSR) och i beskrivningar

De nyckelkompetenser som listats av UNESCO återges i de flesta fall inte ordagrant i kursplanernas förväntade studieresultat, utan det som kartlagts är kursmål som återger delar av definitionen av en nyckelkompetens. Två kurser bedöms helt sakna nyckelkompetenser, varav en är på förakademisk nivå. Självklart varierar identifierade nyckelkompetenser mellan kurserna, bland annat på grund av tema, omfång och examensnivå och antalet nyckelkompetenser behöver inte säga allt om en kurs kvalitet.

Syftet med kartläggningen är att synliggöra hur kurserna uttrycker och prövar hållbarhet som kompetens, men i arbetet med analysen av beskrivningar och kursmål noterades, liksom i rapporten från föregående år, att det finns risk för feltolkning (både positiv och restriktiv). Ett annat viktigt syfte med kartläggningen är att den ska fungera som inspiration till utveckling och revideringar av kursplanerna för kurs- och programansvariga.

Utbildningarnas verksamhetsberättelser

Hållbar utveckling är, som inledningsvis noterats, ett perspektiv i det kvalitetssystem för utbildning som gäller vid Umeå universitet. Därför redovisar alla utbildningar hur man arbetar med perspektivet inom utbildningen i den verksamhetsberättelse och verksamhetsplan som lämnas in till fakulteten årligen (aktivitet 6 i kvalitetssystemet för utbildning). Fortfarande finns utbildningar som i redovisningen relaterar till de globala målen, främst Mål 4: God utbildning för alla. Att enbart vända sig till de globala målen som stöd gör det ofta svårare att konkretisera perspektivet för utbildningarna. Fakulteten har därför fortsatt uppmanat utbildningarna att fokusera mer på nyckelkompetenser och på de tre dimensionerna ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Onekligen har utbildningar vid humanistisk fakultet sin huvudsakliga styrka inom social hållbarhet, men som årets kartläggning visar, är det möjligt att utveckla kurser och kursinnehåll inom ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Perspektivet om hållbar utveckling i utbildning kommer fortsättningsvis att uppmärksammas vid de kvalitetsdialoger som hålls årligen med alla utbildningar efter att verksamhetsberättelse och verksamhetsplan lämnats in.

Slutsatser från fakulteten

Humaniora har mycket att bidra med i arbetet för hållbar utveckling. Det syns också i våra kursplaner, men det skulle kunna utvecklas än mer. Genom att uttrycka exempelvis vilka nyckelkompetenser studenterna får träna och examineras i, så synliggörs också hur kursansvariga implementerar hållbar utveckling i utbildningen. I kommande års instruktioner för VB/VP för utbildning och i efterföljande kvalitetsdialoger ska frågan om hur man säkerställer hållbar utveckling som ett synligt och väl känt perspektiv för studenterna belysas.

BILAGA 1: KARTLÄGGNING AV INSLAG AV HÅLLBAR UTVECKLING VID HUMANISTISK FAKULTET 2022 (nya kurser)

Kurserna är listade i bostavsordning efter kurskod

Unescos nyckelkompetenser redovisas nedan.

Kod	Namn	HP	Hållbar utveckling: fokus i kursen (E.M.S) mål i Agenda 2030	Nyckelkompetenser i FSR	Nyckelkompetens r i beskrivning	Nämns hållbarhet
1AR082	Våtmarker och arkeologi	15	M: Glob delmål 12.2, 15.1	1, 2, 4, 6, 8	1, 2, 4, 6, 8	Ja, som klimat och antropocen
1AR083	Landskapsarkeologisk/miljöarkeologisk studiepraktik	15		4,5		
1AR084	Metodspecialisering i landskapsarkeologi	15	Glob delmål 11.4, 15.1	1, 3, 6, 7	1	
1AR085	Analysfördjupning - miljöarkeologi	15		1, 4, 6, 8		
1AR086	Masteruppsats i landskapsarkeologi/miljöarkeologi	30		6, 7, 8		
1AR087	Mellan det våta och det vilda. Våtmarkslandskap och hållbarhet	7,5	M: Glob delmål 11.4, 15.1	1, 2, 6, 7, 8	4, 6	Ja
1AR088	Från det vilda till det tama: studier av fångst- och jordbrukslandskap	7,5	M	1, 4, 6	1, 6, 8	Ja, som antropocena effekter
1EN090	Alternativa världar i engelskspråkig spekulativ fiktion	7,5	S, M	1, 3, 6	1, 6	Ja, som miljö och klimat
1EN091	Engelska: Kognitiv semantik: Språk, tanke och betydelse	7,5		1, 6, 7	1	
1EN092	Engelska: Lexikal kunskap	7,5		1, 6		
1ET058	Kulturella djurstudier, mellanartsliga relationer och etnografi	7,5		1, 6	1	
1ET059	Etnografiska intervjuer och kulturalistisk tolkning	7,5		7	7	
1ET060	Aktuella kulturstudier: Etnologi B	7,5				
1ET062	Kulturteoretiska perspektiv och analysmetoder: Etnologi B	7,5		4, 7	7	
1ET063	Kulturella perspektiv på vård: makt, identitet och bemötande	7,5	Glob delmål 3.8, 16.6	1, 3, 4, 6	1, 3	
1ET064	Berättandets betydelse i folklöre, livshistoria och vardagligt berättan	7,5	Glob delmål 4.7	3,7		
1ET065	Att genomföra och skriva om forskning baserad på intervjuer och nar	7,5		4, 6, 7	3, 4, 7, 8	
1FI061	Finska, Standardfinska för sverigefinska och finlandssvenska studern	7,5		1	1	
1FI062	Finska, Standardfinska för sverigefinska och finlandssvenska studern	7,5		1	1	
1FI068	Finska, Att forska om och analysera finskt språk och språkbruk	7,5		6, 7	6, 7	
1FI069	Finska, Undertexter: Översättning och textning i teori och praktik	7,5		6, 7	7	
1FK102	Estetik för konstnärer 1	15		7		
1FL120	Filosofi C för programmet i filosofi och samhällsanalys	30		1, 3, 6		
1FL121	Filosofi B för programmet i filosofi och samhällsanalys	30	Flera delmål möjliga i mål 16	1, 3, 6	1, 3	
1FL122	Filosofi C	30		1, 3, 6		
1FL123	Påbyggnadskurs i filosofi	30		1, 6, 8		Kursen har 12 valbara moduler
1FL124	Beslutsteori och artificiell intelligens	7,5		6	2, 4, 5	
1FL125	Psykiatri och den psykiska ohälsans filosofi	7,5		3, 6, 7	3, 7	
1FL127	Filosofisk samtalskonst	15		6, 7, 8	7	
1FR043	Franska: Lexikal kunskap	7,5		1, 6		
1HI083	Fascismens historia	7,5	Flera delmål möjliga i mål 16	1, 3, 6	1, 3	
1HI084	Historia C för humanistiskt samhällsprogram	30		1, 6, 8	1, 6	
1IH082	Medicinens idéhistoria	7,5		1, 6	1	
1KA033	Kulturalanalys i praktiken: praktik	15		5, 6, 7	5, 8	
1KA034	Kulturalanalys i praktiken: karriärplanering och projekt	15		4, 7	4, 7	
1KB019	Konst- och bildvetenskap B: Teori, metod och uppsats	30		1, 6	1, 6	
1KB022	Bilden som vetenskaplig källa	7,5		4, 6	4	
1KB071	Masteruppsats i konst- och bildvetenskap	30		6, 7, 8		
1KO040	Brott och medier	7,5		1,4	1	
1KO041	Medier och populärkultur	15		1, 3, 6, 7	1	
1KU079	Klimatkommunikation	7,5	M (S) Glob delmål 13.3	1, 4, 6, 8	1, 2, 4, 5, 8	Ja
1LI085	Lingvistik A	30	S	1, 3, 5	1, 3, 5	
1LI086	Lingvistik: Kognitiv semantik: Språk, tanke och betydelse	7,5		1, 6	1	
1LI087	Lingvistik: Lexikal kunskap	7,5		1, 6		
1LI088	Lingvistik A/Svenska språket A: Sociolingvistik	7,5	S	1, 3	1, 3	
1LI089	Språk och tänkande	7,5		1	1	
1MU050	Arrangering, komposition och musikteori B	30		1, 6, 7		
1MU051	Den svenska musikbranschen	7,5		1, 3, 5	1, 5	
1NS098	Svenska/Nordiska språk: Kognitiv semantik: Språk, tanke och betyde	7,5		1, 6	1	
1NS099	Svenska/Nordiska språk: Makt i samtal	7,5		1, 3, 6, 7	1, 3	
1NS100	Ortsnamn i Sverige	7,5		1, 3	1, 3	
1NS101	Språk och plats	7,5		1, 6	1, 8	
1PK007	Profilkurs: Litteratur och medicin	7,5		1, 3, 6		
1RE221	Genus, sexualitet och bibeln: icke-språklig magisterkurs i exegetik	15		1, 3, 6, 7	3	
1RE222	Genus, sexualitet och bibeln: språklig magisterkurs i exegetik	15		1, 2, 3, 6, 7	2, 3	
1RE223	Metoder och teorier inom teologi: kandidatkurs	15		1, 6	1	
1RE224	Martin Luthers och reformationens teologier: magisterkurs	15		1, 6	1	
1RE225	Kandidatuppsats i teologi	15		1, 6, 8		
1RE226	Magisteruppsats i teologi	15		1, 6, 8		
1RE227	Svenska kyrkans tro och liv: kandidatkurs	15		1, 6	1	
1RE228	Kyrkosyn och liturgi: kandidatkurs	15		1, 6	1	
1RE229	Mystik och paranormala upplevelser: magisterkurs	15		6		
1RE230	Evangeliernas Jesus och brevens Paulus: språklig kandidatkurs i Nya t	15		3, 6		
1RE231	Judendom i förändring: mötet med moderniteten	15		1, 3, 6, 7	1, 3, 7	
1RE232	Historisk och praktisk teologi II: kandidatkurs	15		6		
1RE233	Historisk och praktisk teologi III: kandidatkurs	15		6		
1RY033	Ryska C: Examensarbete för kandidatexamen	15		6, 2, 8	6	
1SA166	Samiska: Läs, skriv och tala - norsdamisk påfartskurs	7,5	Glob delmål 4.5, 4.7	1, 7		
1SP036	Spansk och latinamerikansk litteratur i feministiskt perspektiv	7,5		3, 6	3	
1SV048	Svenska i klassrummet - didaktiskt utvecklingsarbete för ämneslärari	7,5		6, 7, 8	8	
1SV049	Intensivkurs i svenska 1: grundläggande kurs	30				
1TY058	Tyska, Litteratur för en ny värld? - Skönlitteratur och hållbar utveckli	7,5	S, M	4, 6	4	Ja
1TY059	Tyska, Nya ord för en ny värld? - Språket och de globala hållbarhetsr	7,5	S, M, E	1, 3, 4, 6	3, 4	Ja
1TY060	Tyska, Makt i samtal	7,5		3, 6, 7	3	
1TY061	Tyska, Tandem tyska-svenska	3		5	5	

FÖRKLARINGAR I KARTLÄGGNING

E= Ekonomisk hållbarhet, M= miljö/klimatmässig hållbarhet, S= social hållbarhet

Kurser på förakademisk nivå

Nyckelkompetenser enligt UNESCO (2017)

1. Systemtänkande
2. Förväntanskompetens/Förmåga att förutsäga framtida behov
3. Normativ kompetens
4. Strategisk kompetens
5. Samarbets- och samverkanskompetens
6. Kritiskt tänkande
7. Självkännedom och ansvarstagande
8. En integrerad och inkluderande problemlösningskompetens

Bilaga 2.

NYCKELKOMPETENSER – DEFINITIONER OCH KOPPLING TILL HUMANIORA

1. Systemtänkande

Att kunna analysera olika typer av system och processer är viktigt för kunskaper om hur olika företeelser eller förändringar hänger ihop. Att kunna se komplexa sammanhang och mönster för att kunna teckna en bild av hur allt hänger ihop är bland annat en grund för konsekvensanalys, återkoppling i form av åtgärder och tvärvetenskap. Exempelvis kan det vara viktigt att förstå en fråga ur lokalt, nationellt och globalt perspektiv samtidigt för att kunna angripa ett större samhällsproblem och förstå konsekvenserna av föreslagna lösningar.

Humaniora

Det finns många exempel på att studier i humanistiska ämnen ger kunskaper i system- och processtänkande. I språk lär man sig bland annat grammatik och lingvistik, i filosofi får man insikt i olika tanke-system, flera ämnen ger dessutom kunskaper i historiska processer liksom förståelse för hur historia skrivs. Utbildningsprogram har ofta tvärvetenskapliga inslag som gör att man får kunskaper om fler metoder och perspektiv. Det är också vanligt att samtida regionala frågor, som miljöfrågor, glesbygdsproblematik eller urfolks- och minoritetsfrågor, speglas i globala sammanhang för vidare och djupare förståelse och analys.

2. Förväntanskompetens/ Förmåga att förutsäga framtida behov

För att kunna förutse framtida behov och sociala, ekonomiska eller klimatmässiga problem måste man ha kompetens att kunna konstruera tänkta utfall, simuleringar, eller visioner för hållbar utveckling. Man måste också kunna analysera och utvärdera möjliga konsekvenser av de planer, visioner och metoder som man tänker använda i förändringsarbetet. Man måste även ha en beredskap för oväntade händelser, samt kompetens i att samarbeta i tvärvetenskapliga constellationer.

Humaniora

Genom träning i kritiskt tänkande, planering, formulering av prov och genomförande av examensarbeten, och i det systemtänkande som studenter utifrån huvudområde förväntas kunna förvärvas grunden till kompetens att förutse framtida behov. Det kan handla om historiska perspektiv, kartläggning av samtida sociala/kulturella fenomen, analyser av olika former av maktstrukturer eller kommunikationsprocesser. I samarbeten med externa parter, vilket kan vara

företag, skolor, myndigheter eller intresseorganisationer, kan praktisk tillämpning ske. Studenter med humanistiska studier i en examen har kompetenser som bör ingå i större, tvärvetenskapliga organisationer och/eller projekt som arbetar med förändring.

3. Normativ kompetens

Normativ kompetens är förmågan att reflektera, sätta namn på sina egna värderingar och samtidigt förstå och acceptera andras värderingar och tankesätt. En näralliggande interkulturell kompetens är allt mer viktig, det vill säga, att ha insikt och kunskap om andra kulturer. Att ha hög förståelse för normer och kulturer är viktigt för alla former av samarbete, kommunikation och konfliktlösning. Med god normativ kompetens har man bättre förutsättningar att kunna förhandla fram hållbara visioner, mål och principer.

Humaniora

Studenter i humaniora känner väl till att det finns och har funnits olika kulturer och subkulturer, olika normer och värderingar, politiska och ekonomiska system. Kunskapen är såväl nationell som internationell. De har kunskaper i frågor som rör diskrimineringsgrunder, lika villkor, genus, minoriteter, kolonisering, språk och identitet. De har kompetens att problematisera frågor som rör makt, styrning och ledning.

4. Strategisk kompetens

Strategisk kompetens innebär att man står mer redo att möta förändringar och osäkerhet eftersom man har förmåga att kunna analysera och värdera olika möjliga framtidsscenario. Genom visioner, strategier och planering, på såväl individuell som på kollektiv nivå, kan innovationer och kunskaper tillämpas och bidra till utveckling och förändring. För att nå strategisk kompetens krävs ledarskap, målformuleringsförmåga och förändringsvilja, men också empati, inlevelse och tolerans.

Humaniora

Studier i humanistiska ämnen ger historiska, språkliga, etiska, estetiska, kommunikativa, pedagogiska och kulturella perspektiv på olika företeelser, vilket ger god grund för att tänka strategiskt och framåt. Det är vanligt att studenterna, individuellt eller i grupp, får lösa praktiska och aktuella problem under utbildningen, vilket förbereder för yrkeslivet och ger insikt i hur de förvärvade akademiska kunskaperna kan användas för innovation och förändring.

5. Samarbets- och samverkanskompetens

Att kunna medla, lyssna och agera för att nå hållbara lösningar som accepteras av en större grupp människor behövs i vardagen. Därtill har världen många komplexa problem och konflikter som behöver lösas om målen i Agenda 2030 ska nås – klimathot, fattigdom, rasism, ökad nationalism och ifrågasatt demokrati. För att nå ett hållbart samhälle måste man därför vara bra på samarbete och samverkan. För de komplicerade problem som ska lösas måste olika experter, ämnestraditioner, kulturer och beslutsfattare samverka, nya metoder för samarbete utvecklas liksom nya modeller för ansvarstagande. Samverkanskompetens är också centralt i andra typer av förändringsarbete som möter oss i vardagen.

Humaniora

Studenter i humaniora övar sig i att studera och förstå såväl den egna som andra kulturer. Man får på olika sätt inblickar i andra kulturer, tankestrukturer och politiska, religiösa och kulturella system. Humanistiska studier innebär också en vana av att arbeta självständigt och i grupp, vilket är träning i olika former av ansvarstagande. Problembaserat lärande är en ofta återkommande pedagogisk modell som också ger studenter samverkanskompetens. Studenter kan också samverka med externa parter i exempelvis praktikmoment eller i examinationer och examensarbeten. Det ger dem möjlighet att praktisera de akademiska kunskaperna i verkliga situationer.

6. Kritiskt tänkande

Att samla på sig en massa fakta utan att kunna analysera eller förstå dem utifrån olika perspektiv är yttlig kunskap. Därför är det en viktig kompetens att kunna bedöma och analysera information då det exempelvis finns otaliga källor som mer eller mindre medvetet sprider desinformation. Kritiskt tänkande innebär även kompetenser i att ifrågasätta och problematisera normer, åsikter, metoder och traditioner samt förmåga att komma med alternativa lösningar och nya idéer.

Humaniora

Studier i humaniora bidrar till en källkritisk kompetens, dvs förmåga att kunna hantera och kritiskt förhålla sig till information. Studenter i humaniora är vana att ställa kritiska frågor om hur exempelvis idéer, företeelser, organisationer och produkter påverkar människor. De har historiska, kulturella, språkliga, pedagogiska och etiska perspektiv och metoder som grund för analys och kan presentera nya kunskaper som strategier för alternativa sätt att organisera, planera och förändra.

7. Självkännedom och ansvarstagande

Ett mer rättvist och demokratiskt samhälle kräver att man bryr sig om andras situation och förhållanden. Det innebär att visa solidaritet med andra och ta ansvar för egna handlingar, värderingar och ställningstaganden. Det kan sedan utgöra grunden för nödvändigt förändringsarbete, kunskapsutveckling och problemlösning. Om man känner sig själv och sina egna värderingar är det också lättare att vara öppen för andra perspektiv, inhämta ny kunskap, vara öppen för och själv ta initiativ, ta ansvar, visa solidaritet och se till andras behov. Man har dessutom en högre beredskap mot att okritiskt följa i andras ledband. Man måste också vara medveten och varsam om sin egen situation, arbetsmiljö och hälsa.

Humaniora

I och med att studenter i humanistiska ämnen arbetar med människan som kulturell och social varelse och lär sig använda olika former av kritiska perspektiv, innebär det också att man måste vända blicken mot sig själv. Detta för att kunna se vad man kan, vill ha och behöver i form av ny kunskap och nya perspektiv för att nå de mål man satt upp för sig själv och i sitt arbete. Genom pedagogiska modeller som exempelvis problembaserat lärande och rollspel får studenterna öva sig i att se en företeelse eller ett problem ur fler perspektiv än det egna. Genom historiska och internationella jämförelser nås en mer komplex förståelse för ett problems sammanhang, vilket gör att man efter studier i humaniora har kompetens att utveckla ett ansvarsfullt förändrings- och utvecklingsarbete.

8. Integrerad och inkluderande problemlösningskompetens

För att kunna samverka innan beslut om problemlösningar eller åtgärder måste man ha kompetenser i att fungera tillsammans med personer som har annan bakgrund och andra erfarenheter än en själv. Tolerans och acceptans för olikhet är grunden, men förståelsen för hur olikhet integreras till problemlösning och för att nå bästa resultat är själva kompetensen. Genom kreativitet och initiativförmåga skapas och uppnås individuella och kollektiva strategier och mål.

Humaniora

Studier i humaniora ger i allmänhet kunskaper i frågor gällande genus, etnicitet, sexualitet, religion, funktionsvariation och funktionsnedsättning. Studenterna lär sig analysera teoretiska, praktiska och organisatoriska problem utifrån dessa perspektiv och att identifiera och pröva möjliga/kreativa lösningar.